

Bartın İl Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü Ödünç Verme İstatistiklerinin Değerlendirilmesi: Okuma Alışkanlığına Etkisi

Evaluation of Bartın Provincial Public Library Children's Department Lending Statistics: Its Effect on Reading Habits

Huriye ÇOLAKLAR*, Sezen KAYA**

Öz

Amaç: Araştırmada, Bartın İl Halk Kütüphanesi (BİHK) çocuk bölümünden ödünç alınan kitapların okuma alışkanlığı üzerine etkisi konusu ele alınmıştır. BİHK özelinde çocuk kütüphanelerinde ödünç alınan kitapların hangi konularda, hangi yazarların okunduğu ve hangi tür kitapların tercih edildiğinin belirlenmesi ile çocukların ilgisini çeken kitapların ve sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda çocuklara kişisel gelişim ve okuma alışkanlığı kazandırması açısından kütüphanelerin ve kitapların 'yaşam boyu öğrenme' sürecine katkısı ve önemine vurgu yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmada doküman analizi ve betimsel yöntemlerden yararlanılmıştır. Veriler anket tekniğiyle toplanmıştır. Anket, 139 katılımcıya -ödünç kitap alan çocuklara (106) ve okul öncesi dönem çocukların ebeveynlerine (33)- uygulanmıştır. Elde edilen veriler dört başlık altında değerlendirilmiştir: demografik yapı, koleksiyon yeterliliği, kütüphane kullanımı, okuma alışkanlığı. Bulguların analizinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %73,4'ü aradıkları kitaba erişmekte, %69,8'i kütüphaneyi koleksiyon açısından yeterli düzeyde bulmakta ve %48,2'si hikâye kitapları okumaktadır. Katılımcıların %75,5'nin kitabın konusunu ve yazarını kendilerinin seçtikleri belirlenmiştir. %61,9'u kitabın dış görünümünün önemli olduğunu ve %82'si kitapların okuma sevgisi/alışkanlığı kazandırdığını belirtmiştir. Katılımcıların %80,6'sı kitap okumanın bilgi okuryazarlığı becerisi kazandırdığını ifade etmiştir. %73,4'ü kütüphanenin okuma alışkanlığına etkisinin olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %65,5'si ise konusu ve içeriği için kitapları ödünç aldıkları tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırmada, çocukların daha çok resimli-masalımsı, fantastik-macera, kişisel gelişim-değerler, bilim-kurgu gibi türdeki kitaplara ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada, katılımcıların kütüphanenin 'kitabı sevdirmeye, okuma alışkanlığı edinme ve bilgi okuryazarlığı becerileri kazandırıp kazandırmadığı' konusunda sorulan sorulara büyük çoğunluğunun olumlu görüş bildirmeleri, halk kütüphanelerinin erken yaşta çocuklara 'okuma kültürü' kazandırılması arasında bir bağın olduğu söylenebilir.

Özgünlük: Araştırmanın sonuçlarının özellikle çocuk kitaplarının seçimi, sağlanması ve koleksiyon geliştirme konularına bir rehber olması beklenmektedir. Araştırmada, kütüphanenin ödünç verme istatistiklerine benzer şekilde verilerin elde edildiği görülmektedir. Özellikle okul dönemi çocukların ve gençlerin kütüphaneye üye oldukları ve ödünç kitap aldıkları tespit edilmiştir. Çocuk koleksiyonu geliştirme ve çocukların tercihlerinin neler olduğu yönünde katkı sağlayacak olması nedeniyle araştırmanın özgün değeri bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk; halk kütüphanesi; çocuk kütüphanesi; kitap; okuma alışkanlığı.

* Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Bartın, Türkiye. E-posta: hcolaklar@bartin.edu.tr

Bartın University, Faculty of Lecture, Information and Record Management Department, Bartın, Türkiye. E-mail: hcolaklar@bartin.edu.tr

** Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Programı, Bartın, Türkiye. E-posta: sezen561@gmail.com

Bartın University, Graduate Education Institute, Information and Document Management Program, Bartın, Türkiye. E-mail: sezen561@gmail.com

Abstract

Purpose: This study examined the impact of books borrowed from the children's section of the Bartın Provincial Public Library (BİHK) on reading habits. The aim was to determine the topics, authors, and genres of books borrowed from the children's libraries, specifically those of BİHK, and to evaluate the books and services offered that appeal to children. In this context, the contribution and importance of libraries and books to the lifelong learning process in terms of children's personal development and instilling reading habits were emphasized.

Method: Document analysis and descriptive methods were used in the study. Data was collected using a survey technique. The survey was conducted with 139 participants -106 children who borrow books and 33 parents of preschool children. The data were evaluated under four headings: demographic structure, collection adequacy, library use, and reading habits. SPSS 25.0 was used to analyze the findings.

Findings: 73.4% of participants found the book they were looking for, 69.8% found the library's collection sufficient, and 48.2% read storybooks. 75.5% of participants chose the book's subject and author themselves. 61.9% said the book's appearance is important, and 82% said books foster a love/habit of reading. 80.6% of participants stated that reading helps develop information literacy skills. 73.4% stated that the library influences reading habits. 65.5% of participants borrowed books for their subject matter and content.

Implications: The study found that children are more interested in genres such as illustrated fairy-tale-like, fantasy-adventure, personal development and values, and science fiction. More participants in the study responded positively to questions about whether libraries foster a love of books, foster reading habits, and foster information literacy skills. This suggests a connection between public libraries and the development of a reading culture in children at an early age.

Originality: The results of the study are expected to guide the selection, procurement, and collection development of children's books. The study reveals data, such as library lending statistics. It was determined that school-aged children and young people are becoming library members and borrowing books. The study has unique value because it will contribute to the development of children's collections and the understanding of children's preferences.

Keywords: Child; public library; children's library; book; reading habit.

Giriş

İlkçağlardan beri var olan okuma ve öğrenme eylemi kültürün gelişimi için önemli bir unsur olmuştur. İnsanlığın duygu, düşüncesini besleyen bilgi ve becerilerini geliştiren okuma alışkanlığı bireylere küçük yaşlardan itibaren kazandırılmaktadır. Okuma alışkanlığı, çocukluk döneminden hatta bebeklikten başlayarak gençlik dönemini kapsayan, yetişkinlik döneminde de devam eden bir süreç (Akman ve Akman, 2017, s. 282) olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda bu süreç yaşam boyu öğrenme döngüsü içinde yer almaktadır. Bireylere okuma-yazma becerisi, öğrenme alışkanlığı, okuma kültürü kazandırılmasında eğitim, kültür ve toplumsal kurumların rolü büyüktür (Karatay, 2014, s. 10-11). Yaşam boyu öğrenmenin merkezinde yer alan kütüphaneler özellikle halk ve çocuk kütüphaneleri, çocuğun yaşamında bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerini destekleyen, onların sosyalleştikleri, kişilik ve beceriler kazanmalarına katkı sağlayan mekânlar olarak tanımlanmaktadır (Türkben, 2019, s. 364).

Halk kütüphaneleri, toplumda herkesin yararlanması için yazılı, basılı, görsel-işitsel, çizgisel ve günümüzde dijital her türlü bilgi kaynağını da sağlayan, düzenleyen, en uygun yararlandırma ortamı yaratan ve bilgi erişimini sağlayan kurumlardır (Yılmaz, 2018, s. 25). Bu kütüphaneler, başta çocuklar olmak üzere, toplumda okuma kültürü ve okuma alışkanlığı yaratmakta ve güçlendirmektedir (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). Bireysel ve toplumsal bilgi kullanımı ve bilgi erişim konusuna doğrudan katkı sağlayan halk kütüphaneleri, hizmet verdiği kitlenin çeşitliliği ile diğer kütüphane türlerinden ayrılmaktadır. Halk kütüphaneleri ırk, renk, millet, yaş, cinsiyet, din, dil, mevki, eğitim düzeyi gibi farklılıkları gözetmeksizin toplumun tüm bireylerine (*çocuk, genç, yetişkin, yaşlı gibi*) serbest ve eşit hizmet sunmaktadırlar (IFLA/UNESCO, 2004, s. 22). Halk kütüphaneleri, bu yönüyle birey ve toplumun bilgi erişim süreci ve kullanım konusunda ayrıcalıklı bir yere sahiptir (Polat ve Akkaya, 2018, s. 536).

Halk kütüphanelerinde hizmet verilen farklı gruplar vardır. Bu kütüphanelerin hedef kitlelerinden biri de çocuklardır. IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions- Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu)'nın çocuk ve genç yetişkinler için hazırladığı kütüphane hizmetleri rehberinde çocuğu 18 yaş altındaki birey olarak tanımlanmaktadır. Bu rehberde göre kütüphaneler bebekler ve küçük çocuklar, çocuklar ve genç yetişkinler için ayrı hizmetler ve bilgi kaynakları sunmalıdırlar. Aynı rehberde halk ve çocuk kütüphanesi, çocuklara kütüphane hizmetlerini tanıtmak ve yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmek için ortak amacı paylaşmakla birlikte kimi zaman aynı binada kimi zaman ayrı binada farklı kütüphane türü olarak hizmet vermektedir (The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA], 2020, s. 5-6).

Çocuk kütüphanesi, çocuğun temel yaşam becerilerini elde etmesinde, okuma kültürü ve yaşam boyu kütüphane kültürünü kazanmasında, doğru bilgiye erişim sağlamada, onların eğitimsel, kültürel ve kişilik gelişimi sürecini destekleyen güvenilir kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2019, s. 11). Bir başka ifadeyle halk ve çocuk kütüphaneleri, çocukları temel okuryazarlık ve yaşam boyu öğrenme becerileri ile donatarak, onların yerel kütüphane kullanım alışkanlığı ve kütüphane kullanım becerilerine sahip olmasını sağlarlar (The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA], 2011, s. 546).

Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde (2012) “*çocuk kütüphanesi il veya ilçe halk kütüphanesine bağlı olarak on dört yaşına kadar olan çocuklara ayrı bir binada hizmet veren kütüphane*” biçiminde tanımlanmaktadır. Bu kütüphaneler, çocukların yaşadığı toplum içinde sosyalleşme, öğrenme, anlama-dinleme ve araştırma kabiliyetinin gelişmesini sağlamak ile yeni beceriler kazanmasında çocukları ve ebeveynleri destekleyen kurumlardır. Bu nedenle, kütüphanelerde basılı ve basılı olmayan, görsel-işitsel, elektronik kaynaklar gibi pek çok bilgi kaynağı vardır. Çocuk kütüphanelerinde kitaplar önemli bilgi kaynaklarıdır. Özellikle çocuk kitapları çocukların erken dönemde öğrenme yetisini geliştiren en önemli araçlardandır.

Çocuk kitapları çocuklara harfleri, sesleri ve kelimeleri öğretmek ya da çocuğun sosyal, ruhsal, zihinsel ve ahlaki yaşamını geliştirmek üzere yazılmış edebi bir eser türüdür. Bu kitaplar, çocukların hayal dünyasını geliştirici, onların anlayacağı bir edebi dil ile içerik sunan, görselleştirilmiş ve zenginleştirilmiş kitaplardır. Aynı zamanda bu kitaplar, çocukların fiziksel ve bilişsel gelişimine katkı sağlayan kaynaklardır (Kıldan ve Bilgici, 2011; Bütün Ayhan vd., 2018; Aydın ve Uzun, 2020).

Çocukluk döneminde çocuk edebiyatı ve kitaplarla tanışıklık sonraki dönemlerde kalıcı bir etki bırakmaktadır. Bu nedenle erken dönemde çocuğun seviyesine uygun kitaplarla buluşması önemlidir. Çocuk kitabı yazarı tarafından zaman zaman çocukluğuna duyduğu özlemi, hikâyenin çocuk kahramanına can vererek çocukluğuna dair izleri paylaşabilmektedir (Koç, 2021, s. 383).

Çocuk kitaplarının belli nitelikleri taşıması gerekmektedir. Çocuk kütüphanelerinde yer alan kitaplar resimli, sade dilli, büyük boyutlu, renkli, ilgi çekici, kaliteli, anlaşılır ve okunaklı olmalıdır. Özellikle bol resimli ve olağan üstü olaylardan bahseden, çocukların hayal dünyasını geliştirmeye yardımcı olan kitaplar çocukların dikkatini daha fazla çekmektedir (Çolaklar, 2019; Aydın ve Uzun, 2020; Wegmann vd., 2021; Akaroğlu ve Kuduz, 2022).

ALA Glossary'nin sözlüğünde *resimli çocuk kitapları, çocuğa ve onun ihtiyaçlarına göre uyarlanmış ve kısmen ya da tamamen resimlerden oluşan kitaplar* olarak tanımlanmaktadır (Turgut Bayram, 2009, s. 58). Resimli çocuk kitaplarının çocuklara kitap sevgisini aşılayan ilk kitaplar olması itibarıyla, çocukların kelime hazinesinin ve estetik algılarının gelişmesinde önemli bir yeri vardır. Çocuklar genellikle ilk öykülerini, ilk bilgilerini ve ilk deneyimlerini kendilerine okunan kitaplardan edinmektedir. Kitapların resimli olması, içeriğinin zenginliği, resimler ile metnin birbirini tamamlaması ve çocuğun algı seviyesine uygunluğu önemlidir. Kitapların ayrıca fiziksel özellikleri ve resimlerinin çocuğun bilişsel gelişimine uygun olması, ilgi ve merak uyandırması gibi çeşitli özelliklere sahip olmalıdır (Koç, 2021, s. 381-382). Çocukların okul döneminden önce hem içerik hem yazınsal hem de görsellik olarak kaliteli kitaplarla tanışması, çocuğun ufkunu genişletecek, hayatı anlamasına katkı sağlayacak, okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazanmasında rol oynayacaktır. Bundan dolayı çocuğa sunulan kitapların tüm duyulara hitap ederek öğrenmeyi öğretmek ve bilgilendirmeyi amaçlaması gerekmektedir (Koç, 2021, s. 384-385).

Çocuklar kitaplar sayesinde düşünme, problem çözme, yaratıcılıklarını ve yeteneklerini geliştirme fırsatlarına sahip olurlar. Çocukların doğaya, çevreye, insanlara ve diğer canlılara ve doğadaki olaylara karşı da hassasiyet geliştirmeleri kitap okumakla edinmektedirler. Kitap okumanın her yaşta, her zaman ve her yerde yapılabilen en kolay ve en eğlenceli aktivite olarak çocukların kişilik gelişimi, duygusal ve ruhsal ihtiyaçlarının karşılanmasında da önemli ölçüde etki etmektedir (Tanju, 2010, s. 31).

Okuma eylemine olan eğilimin yansıması olarak tanımlanan okuma alışkanlığı, erken yaşlarda edinildiğine bağlı olarak bireylerde farklılıklar göstermektedir. Bireylerde alışkanlığın kalıcı olabilmesi için okuma eylemine erken yaşlarda başlanmalıdır. Başka bir deyişle okuma alışkanlığının okuma kültürüne evrilmesi için erken yaşlarda kazanılması önemlidir. Çünkü çocukluktan başlayarak yaşamın her döneminde okuma eylemi olmalıdır (Odabaş, vd., 2008, s. 431-436). Okuma alışkanlığı, okumanın bir ihtiyaç olduğunun hissedilmesi ve yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir (Gül Özdiç ve Demir, 2020, s. 529-530).

Çocukların farklı deneyimler kazanması, yaşamı anlaması, düşünme becerisini geliştirmesi, birçok kişisel beceriler ve kazanımlara ulaşabilmesi için kitap okuması gerekmektedir. Ancak okumanın geliştirilmesi uzun süreli bir iştir. Bu nedenle okul öncesinden başlayarak çocuklara kitap okumayı sevdirmek eğitimin temel hedeflerinden birisi olmalıdır (Şanlıbaba ve Gümüş, 2014, s. 45).

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında çocukların ebeveynleri, akranları, akranları, okul ve sosyal çevresi etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra çocuk kütüphanelerinde erken yaşta kitap ile tanışan çocukların sağlıklı gelişimlerini tamamladıkları, okuma kültürü kazandıkları gözlemlenmektedir. Bu kütüphanelerin çocukların kişilik, karakter ve sosyal yönlerini de geliştirdikleri bilinmektedir (Çolaklar, 2019, s. 145). Ebeveynler, kütüphaneciler, eğitimciler, önce çocuğun gelişimini ve duygusal tepkilerini bilmelidirler. Bunun için çocuk kitaplarını iyi bilmeleri, çocuğun duygusal tepkilerini tanımaları, onun bilgi gereksinimini ve ilgilerini dikkate almaları önemlidir. Çocukların yaş gurubu ve düzeylerine uygun tür, içerik, çeşitlilik, nitelik ve kalitede olan yayınları seçebilmelidirler (Nas, 2014, s. 127-130; Türkben, 2019, s. 365-366).

Çocukların okuma-anlama, onların sözlü ve yazılı becerileri ile ana dil becerilerinin gelişimine edebi, sanat ve yazınsal değeri yüksek kitapların etkisi bulunmaktadır (Aslan, 2006). Okul öncesi dönem çocuklarına kitap seçerken 'kitabın hangi yaş aralığına hitap ettiği, konusu, fiyatı ve dayanıklılığı, eğitici ve öğretici olması, çocukların hayal dünyasını geliştirici özelliklere sahip olması, onların ilgi ve ihtiyaçlarına hitap etmesi' gibi hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir (Kıldan ve Bilgici, 2011). Ayrıca, çocuk kitaplarının metin, içerik, dili, çizim ve anlatım, biçimsel özelliklerinin belirli kurallara göre hazırlanmaları gerekmektedir (Güneş vd., 2007; Çınar, 2009). Demircan (2006), Okuyan ve Karagül (2011), Körükçü (2012), Koca (2015) ve Çolaklar (2019) tarafından yapılan araştırmalarda ise okul öncesi çocuk kitaplarının dış yapı özellikleri, yayımcı-yazar ile dil, yazım ve anlatım özellikleri ele alınmaktadır.

Benzer çalışmalarda, okul öncesi dönemde okuma alışkanlığının kazandırılmasında ailenin, kitabın ve kütüphanenin önemi ve rolü üzerine bilgiler verilmektedir (Kakırman Yıldız, 2016; Kakırman Yıldız, 2017). Yılmaz (2021), çocuk kütüphanesinin çocukların okuma kültürü edinme sürecinde önemli görevlerinin bulunduğunu belirtmektedir. Çocuk kütüphanelerinin okuyucu rehberliği yapmak, çok çeşitli okuma materyali sağlamak, çeşitli okuma etkinlikleri

yapmak ve motive edici okuma ortamı sağlamak gibi görevleri bulunmaktadır. Özellikle erken dönemde okuma alışkanlığı kazanan çocukların kelime hazinesi ve düşünme yeteneği artmakta olduğunu bilinmektedir (Tanju, 2010). Okuma alışkanlığına bağlı olarak yaratıcı zekâ, dinleme ve konuşma yeteneğini de geliştirmektedir. Bireyin erken çocukluk döneminden başlayarak çocuk kitaplarıyla etkileşime ve iletişime geçmesi, bireylerin uzun süreçte okuma kültürü ve okuma alışkanlığı kazanmasında önemli olduğu ifade edilmektedir (Ayyıldız vd., 2006; İnce Samur, 2014).

Güneş ve arkadaşları tarafından (2024) yapılan araştırmada, ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının okunan kitap sayısı, okuma süresi, okunan kitap türü, e-kitap okuma, kütüphane üyeliği ve okuma amaçları gibi kriterleri açısından incelenmiştir. Güneş ve Güneş tarafından (2017) yapılan araştırmada, düzenli kitap okuyanlarda okuma alışkanlığının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Diğer bir çalışmada, okul öncesi çocukların hayal dünyasını, iletişim becerilerini ve bilişsel yeteneklerini olumlu yönde geliştirmeye katkı sunan hareketli masal kitaplarının resimlenmesi ile bu tür kitapların illüstrasyon tasarımı gibi uygulamalara değinilmektedir (Arifoğlu ve Kaptan, 2019).

Aydın ve Uzun tarafından (2020) yapılan çalışmada, çocuk kitaplarının taşınması gereken özellikler ‘öykü’ ve ‘masal anlatımı’ boyutundan değerlendirilmiştir. Diğer bir araştırmada, halk kütüphanesinde bulunan okul öncesi çocuk kitapları resimli, fiziksel ve içerik özellikleri ile çocuğa görecelik ilkesi açısından değerlendirilmiştir (Yılmaz ve Yılmaz, 2021). Bir başka çalışmada, resimli çeviri çocuk kitapları ‘okuma kültürü’ temasının işleniş açısından değerlendirilmiştir (Karagözoğlu Aslıyüksek, 2022). Bir diğer çalışmada, çocuk kütüphaneleri için geliştirilen bir kütüphane programının, çocukların yaşam becerilerinin nasıl geliştirileceği, onların yaşam kalitesini artıracığı, bilgi okuryazarlık düzeyine ve yaşam boyu öğrenme sürecine katkı sağlayacağı ifade edilmektedir (Temiz ve Yılmaz, 2023).

Araştırmada, BİHK özelinde halk kütüphanelerinden ödünç alınan çocuk kitaplarının hangi konularda olduğu, hangi yazarların kitaplarının daha çok ödünç alındığı, hangi tür kitapların tercih edildiğinin belirlenmesi ile çocukların ilgisini çeken kitaplar ve sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmada ödünç alınan kitapların çocukların okuma alışkanlığı kazandırması bağlamında ‘yaşam boyu öğrenme’ sürecine katkısı ve önemine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmada, BİHK çocuk bölümünden çocukların en fazla hangi konularda/hangi türlerde/hangi yazarların kitaplarını aldıkları analiz edilmiştir. Böylece çocukların ilgisini çeken kitaplar ve ödünç verme hizmetleri konusu ele alınmıştır. Bunun yanı sıra ödünç alınan kitapların kütüphanelerin koleksiyon seçimine katkı sağlayabileceği ortaya konulmuştur. Araştırmanın amaç ve hedefleri aşağıda şu şekilde belirlenmiştir:

- Çocuklar tarafından kütüphaneden en çok beğenilerek ödünç alınan kitapların konuları ve yazarlarının neler olduğu belirlemek,
- Çocuğa okuma alışkanlığının kazandırılmasında kitapların önemi ve rolünü belirlemek,
- Kitap okumanın çocuğa kazandırdığı becerilerin neler olduğunu belirlemek,
- Çocuk koleksiyonundan en çok hangi türde kitapların ödünç verildiğini tespit etmek,
- Araştırmanın sonuçlarının kütüphanenin çocuk koleksiyonu için kitap seçimi ve gelişimine katkı sunmak,

- Özellikle okul dönemi çocuklarına okuma alışkanlığını pekiştirmek ve sürdürülebilir kılmak için kütüphanenin 'okuma sevgisi' ve 'okuma kültürü' kazandırılmasında bir rolü olduğunu gösterebilmektedir.

Araştırmanın sonucunda benzer konularda yapılan çalışmalara bir katkı sağlaması ve ışık tutması beklenmektedir. Alan yazında halk ve çocuk kütüphanelerinde 'ödünç alınan çocuk kitapları' ve/veya 'ödünç alma hizmetleri' ve 'çocuk kitaplarının kullanımı' ile ilgili az sayıda çalışmanın var olduğu bilinmektedir. Araştırmanın bilgi ve belge yönetimi alanında özellikle çocuk koleksiyonu üzerine yapılan çalışmalardan biri olması itibarıyla ayrı bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Araştırma Bartın ilini kapsayan bölgeye özgü çalışma olması sebebiyle de özgün bir değere sahiptir.

Yöntem

Araştırmada, ödünç alınan kitapların çocuklara kütüphane kullanımı ve okuma alışkanlığının kazandırılmasında etkisinin olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problemi "*Bartın İl Halk Kütüphanesi ödünç alma hizmetinden yararlanan çocukların hangi konu/hangi yazar/ne tür kitaplar onların kitap sevgisi ve okuma alışkanlıklarını etkilemektedir?*" şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın problemine bağlı olarak belirlenen alt araştırma sorularını şu şekilde sıralanmıştır:

- Çocuklar tarafından en çok hangi yazar, hangi tür ve hangi kitap ödünç alınmaktadır?
- Çocukların erişilen kitap türü seçimleri ile okudukları sınıflara göre farklılık göstermekte midir?
- Gelir durumları ile kütüphane kullanım ve ödünç alma sıklıkları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Çocukların cinsiyetleri ile okuma alışkanlığına etki eden unsurlar (*aile, çevre, okul, kütüphane gibi*) açısından anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Çocukların cinsiyetleri ile ödünç aldıkları kitap türlerinin okuma alışkanlığına etkisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Kütüphanenin çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile ödünç alma sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Çocuk bölümünden ödünç alınan kitapların çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmasında etkisi var mıdır?
- Çocukların yaşları ile en beğenilen kitap konusu seçimleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Araştırmanın hipotezi, ‘*Bartın İl Halk Kütüphanesi çocuk bölümünden alınan çocuk kitaplarının çocukların okuma alışkanlığını kazandırılmasında etkisi vardır*’. Araştırmanın temel hipotezine bağlı belirlenen diğer alt hipotezleri ise şu şekilde belirlenmiştir.

- **H1:** Katılımcıların erişilen kitap türü seçimleri ile sınıfları arasında anlamlı bir fark yoktur.
- **H2:** Katılımcıların gelir durumları ile kütüphane kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir fark vardır.
- **H3:** Katılımcıların gelir durumları ile ödünç alma sıklıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- **H4:** Katılımcıların cinsiyetleri ile okuma alışkanlığına etki eden unsurlar (*aile, çevre, okul, kütüphane gibi*) arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- **H5:** Katılımcıların cinsiyetleri ile okuma alışkanlığına etki eden kitap türleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- **H6:** Katılımcılara kütüphanenin okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile ödünç alma sıklığı arasında anlamlı bir fark vardır.
- **H7:** Çocuk bölümünden ödünç alınan kitapların okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile kazanılan beceriler arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- **H8:** Çocukların yaşları ile en beğenilen kitap konusu arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Materyal ve Metot

Araştırmada, BİHK özelinde çocuk kitaplarının, çocuklarda okuma alışkanlığının geliştirilmesine olan katkısı ve önemi ele alınmıştır. Bu amaçla BİHK çocuk bölümü örneklem alanı olarak belirlenmiştir. Kütüphanenin mevcut durumunu yansıtabilmesi için 2023 yılı ödünç verme istatistikleri (*genel kullanıcı, koleksiyon, ödünç materyal alan kullanıcı ve üye sayısı gibi*) incelenmiştir. Çalışmada doküman analizi yöntemi ile betimsel yöntemden yararlanılmıştır. Doküman analizi yöntemi hem basılı hem de elektronik materyaller olmak üzere tüm kaynakların incelenmesi, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi için kullanılmıştır. Doküman analizi, dokümanların içeriğinin sistematik ve derinlemesine analiz edilmesi için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Kıral, 2020, s. 173). Betimsel yöntem ise merak edilen, ilgilenilen ve araştırma yapılan problemin mevcut var olan durumunu ortaya koymaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000; Büyüköztürk vd., 2016). Betimsel yöntemde, araştırılan konunun mevcut durumuna ilişkin hipotezleri test etmek için veya sorulara cevap bulmak için veriler toplanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmada ayrıca anket tekniğinden de yararlanılmıştır. Anketler, sosyal bilimler alanında özellikle gözlemleri standartlaştırmak üzere kullanılan veri toplama tekniklerinden biridir (Büyüköztürk, 2005).

Evren ve Örneklem

Anketin gerçekleştirildiği dönemde (01.08.2023-31.12.2023) BİHK çocuk bölümünden 379 kullanıcı ödünç materyal almıştır. Ancak toplamda 139 kullanıcıya ulaşılmıştır. Anket çalışmasının güvenilirliği açısından değerlendirildiğinde ulaşılan 139 katılımcının çocuk kullanıcılarının %36,7'sini oluşturmaktadır. Bu oran, sosyal bilimlerde 30'dan büyük ve 500'den küçük olan örneklem büyüklüğü, bu alanda yapılan birçok araştırma için uygundur. Betimsel araştırmalarda genellikle minimum %10 örneklem, küçük evrenler içinse %20'si alınmaktadır (Büyüköztürk vd., 2008). Araştırmanın evreni, araştırma sonuçlarının genellemek istediği elemanlar bütünü olarak ifade edilmektedir (Kıncal vd., 2022, s. 60). Örneklem, belirli bir evrenden, belirli kurallar ışığında seçilen küçük grup olarak tanımlanmaktadır. Örneklemen özelliği, evreni temsil edebilmesidir (Kıncal vd., 2022, s. 61). Araştırmanın tamamını temsil edecek şekilde örneklem rastgele seçilmiştir. Evrenin tamamına ulaşamamasının nedenleri arasında; katılımcıların gönüllü olmak istememeleri, katılımcıların yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda veri toplamada kontrol güçlüğü, zaman yetersizliği, etik (*isteklendirme, moral, ilgisizlik*) gibi nedenler sayılabilir. Basit rastgele seçilen örneklem tekniğine göre, %95 güvenirlilik, %5 hata payı için gerekli minimum örneklem sayısı 139 olarak bulunmuştur.

Verileri Toplama Tekniği

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin toplanması için Bartın Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığı'ndan etik onay alınmıştır (27.04.2023-2023/09). Araştırmanın gerçekleştirileceği ilgili kurumlar ile üst kurumlardan gerekli yasal izinler sağlanmıştır. Araştırma ayrıca TÜBİTAK 2209A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Desteği kapsamında desteklenmiştir (Proje No. 2022-2/1919B012218207). Araştırmada kullanılan anket formu, literatür taraması sonucunda araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve uzman görüşleri ile değerlendirilmiştir. Anket, 32 sorudan oluşan dört bölüm hâlinde: birinci bölüm katılımcıların demografik özelliklerini, ikinci bölüm çocuk koleksiyon yeterliliğini, üçüncü bölüm kütüphane kullanımını ve dördüncü bölüm okuma alışkanlıklarını kapsamaktadır. Ankette on soru demografik özellikleri, yedi soru koleksiyon yeterliliğini, üç soru kütüphane kullanımını ve on iki soru okuma alışkanlıklarını değerlendirmektedir.

Araştırmaya gönüllü olarak katılan çocuklar (106) (6-10 yaş grubunda 79, 11-17 yaş grubunda 27) ve okul öncesi dönemdeki 0-5 yaş grubundaki çocukların (33) ebeveynleri bilgilendirilmiş onam formu ile aydınlatılmış ve onayları alınmıştır. Kütüphanede okul öncesi dönemde olan katılımcıların anket sorularının cevaplandırılması ebeveynlerle birlikte gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 'kişisel verilerinin gizliliği ve korunması' ilkesine titizlikle uyulmuştur. Anketler, yüz yüze uygulanmış ve eksiksiz doldurulmaları sağlanmıştır. Anketin uygulama süresi yaklaşık 10-15 dakika olarak gerçekleşmiştir. Veri toplama süreci 01 Ağustos 2023 – 31 Aralık 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada çocukların kütüphane kullanımı, ödünç kitap alma sıklığı ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla ilgili proje kapsamında belirlenen hem yaz hem de güz dönemi temel alınmıştır.

Anket soruları aracılığıyla bilgi kaynaklarına erişim, kütüphane kullanma ve ödünç materyal alma sıklığı, tür-yazar-konu tercihleri, kütüphanenin çocuk kitapları koleksiyon yeterliliği, kitap seçim ölçütleri, çocukların kitap seçimine etki eden faktörler, okuma alışkanlığı ve kazanılan beceriler incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kütüphanenin mevcut durumu, katılımcıların demografik özellikleri ve kitap ile kütüphane ile ilgili özellikler olmak üzere üç alt başlık altında sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler, anket tekniğinden yararlanılarak elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara ulaşmak için SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Araştırmanın analizleri için %95 güven düzeyi kullanılmış ve %5'lik hata payı ile aşağıdaki analizler yapılmıştır.

- Demografik özelliklerin belirlenmesi için frekans ve yüzde analizi yapılmıştır.
- Kategorik değişkenlerin birbiri ile ilişkisinin incelenmesi için ki-kare (X^2) analizi yapılmıştır.

Anketin değerlendirilmesinde '*demografik yapı*', '*çocuk kitapları koleksiyonu yeterliliği*', '*kütüphane kullanımı*', '*okuma alışkanlığı*' adlı kategoriler altında toplanarak açıklanmıştır. Bu kategorik veriler ve ki-kare analizleri '*kitap ve kütüphane ile ilgili bulgular*' kısmında ele alınmıştır. Kütüphanenin mevcut durumunu gösteren bulgular, Microsoft Excel programında tablo ve grafikler hâline getirilmiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmesi SPSS ortamında araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Analiz sürecinin doğruluğu ve bilimsel geçerliliğini desteklemek amacıyla bağımsız bir istatistik danışmanından görüş alınmıştır. Araştırmada verilerin toplanması, analizi, yorumlanması ve çalışmanın entelektüel içeriğinin oluşturulması tamamen araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Mevcut Durum

Kütüphanenin 2023 yılı istatistiklerine göre¹, kütüphaneye kayıtlı toplam üye sayısı 14.498'dir. Kütüphanenin kullanıcılarının %77'si (n=11.136) yetişkin, %23'ü (n=3.362) çocuk kullanıcısıdır. Şekil 1'de görüldüğü gibi, kütüphanenin genel kullanıcı grubunun büyük çoğunluğu yetişkinlerden oluşmaktadır.

Şekil 1.

Genel kullanıcı sayısı ve dağılımları (2023 yılı)

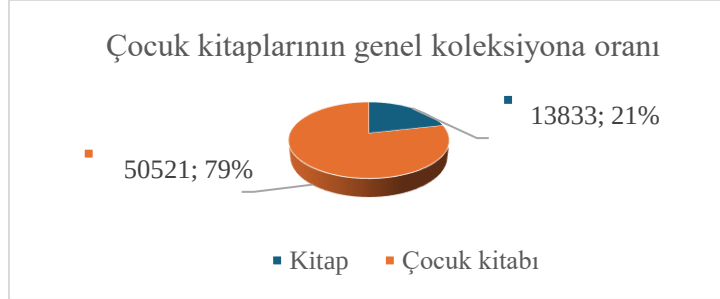


¹ 2023 yılı istatistikleri, Bartın İl Halk Kütüphanesi'nden 01 Ağustos 2024 tarihinde elde edilmiştir.

Şekil 2’de BİHK kitap koleksiyonu incelendiğinde %79’u (n=64.354) genel, %21’i (n=13.833) çocuk kitabıdır. Kütüphanenin çocuk koleksiyonu ile üye çocuk kullanıcı sayısı açısından karşılaştırıldığında çocuk kullanıcı başına düşen kitap sayısının ortalama 4 kitap olduğu görülmektedir.

Şekil 2.

Çocuk kitaplarının genel koleksiyona oranı (2023 yılı)



Tablo 1’e göre, kütüphanenin kitap koleksiyonunun konusal dağılımı sırasıyla edebiyat ve retorik (32.575), toplum bilimleri (12.112), coğrafya ve tarih (5.430) kitapları vardır. Bunları din (3.984), felsefe (2.633), sanat (2.408), uygulamalı bilimler ve teknoloji (1.928), doğa bilimleri ve matematik (1.226), dil ve dilbilim (983), genel konulu (905) kitaplar izlemektedir. Kütüphanede edebiyat ve retorik konulu kitapların diğerlerine göre daha fazla sayıda olduğu görülmektedir. Daha sonra koleksiyonda toplum bilimleri, coğrafya ve tarih, din, felsefe ve psikoloji konulu kitaplar bulunmaktadır. Buna karşın dil ve dilbilim ile genel konulu kitapların koleksiyonda en az bulunduğu görülmektedir.

Tablo 1.

Konularına göre kitap sayısı

Konular	Kitap sayısı
000-Genel	905
100-Felsefe ve Psikoloji	2.633
200-Din	3.984
300-Toplum Bilimleri	12.112
400-Dil ve Dilbilim	983
500-Doğa Bilimleri ve Matematik	1.226
600-Uygulamalı Bilimler ve Teknoloji	1.928
700-Sanatlar	2.408
800-Edebiyat ve Retorik	32.575
900-Coğrafya, Tarih ve Yardımcı Disiplinler	5.430
Belirsiz	170
Genel Toplam	64.354

Ödünç materyal alan kullanıcıların %55’i (2.304) çocuk, %45’i ise (1.902) yetişkindir. Tablo 2’de çocuk kullanıcıların %67’si (1.545) yerleşik, %33’ü (759) ise gezici olarak ödünç materyal almıştır. Katılımcıların %92’si (2.110) çoğunlukla okul döneminde oldukları belirlenmiştir. Bu bağlamda çocukların çoğunlukla yerleşik olarak ödünç alma hizmetinden yararlandığı tespit edilmiştir. Merkezden uzakta olan çocukların ise kütüphanenin sunduğu gezici hizmetinden ödünç kitap aldıkları görülmüştür.

Tablo 2.*Ödünç materyal alan çocuk kullanıcı sayısı*

Kütüphane kullanıcıları	Çocuk kullanıcılar							
	Bebek		Okul öncesi		Çocuk		Toplam	
	E*	K**	E	K	E	K	E+K	%
Yerleşik***	10	28	60	90	479	878	1.545	67
Gezici****	2	-	1	3	275	478	759	33
Genel Toplam	12	28	61	93	754	1356	2.304	100

*E: Erkek; **K: Kadın,

***(-): 0 Değeri yok,

***Yerleşik: Kütüphaneye gelen kullanıcılar

****Gezici: Gezici kütüphane hizmetinden yararlananlar

Kütüphaneden toplam 20.086 materyal ödünç alınmıştır. Materyalin %53'ünü (10.661) çocuklar; %47'sini (9.475) yetişkinler ödünç almıştır. Tablo 3'te çocuk kullanıcılarının %91'i (9.706) yerleşik, %9'u (905) ise gezici hizmetten ödünç kitap aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca kullanıcı gruplarına göre %89'u (9.394) okul dönemi, %10'nu (1.077) okul öncesi ve %1'i (140) bebeklik dönemi çocukların olduğu belirlenmiştir. Buna göre, okul dönemi çocukların daha fazla ödünç kitap aldıkları görülmüştür. Bunun sebebi çocukların okul çağına olmaları, diğerlerine nazaran daha fazla gezici hizmetten yararlanmaları ve kütüphaneye üye olmalarının etken olduğu söylenebilir.

Tablo 3.*Çocuk kullanıcıları tarafından ödünç alınan materyal sayısı*

Kütüphane üyeleri	Çocuk kullanıcıları							
	Bebek		Okul öncesi		Çocuk		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E+K	%
Yerleşik	50	88	548	523	3630	4867	9706	91
Gezici	2	-	1	5	318	579	905	9
Genel Toplam	52	88	549	528	3948	5446	10611	100

Bahsedilen dönemde kütüphaneden %69'u (379) çocuk, %31'i (173) ise yetişkin olmak üzere toplam 552 kişi ödünç kitap almıştır. Tablo 4'e göre, katılımcıların %54'ü (203) yerleşik, %46'sı (176) gezici hizmetten yararlanmıştır. Ödünç alan çocukların %88'si (245) okul dönemi, %7'si (21) okul öncesi ve %5'i (13) bebeklik döneminde. Ancak gezici hizmetten sadece okul dönemindeki çocuklar yararlanmıştır. Buna göre, kütüphanenin ödünç verme hizmetlerinden çoğunlukla okul dönemi çocukların yararlandıkları ve üye oldukları görülmektedir.

Tablo 4.*Çocuk üyelerin kategori, yaş ve cinsiyete göre dağılımları*

Kütüphane üyeleri	Çocuk üyeler							
	Bebek		Okul öncesi		Çocuk		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E+K	%
Yerleşik	3	10	8	13	64	105	203	54
Gezici	-	-	-	-	71	105	176	46
Genel Toplam	3	10	8	13	135	210	379	100

Demografik Özellikler

Katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili bulguları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Katılımcıların demografik (kişisel) özellikleri

Demografik Özellikler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	82	59
	Kız	57	41
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100</i>
Yaş	0-5	33	23,7
	6-10	79	56,8
	11-17	27	19,5
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Doğum yılı	2013 ve öncesi	47	33,8
	2014-2017	59	42,5
	2018 ve sonrası	33	23,7
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Doğum yeri	Bartın	88	63,3
	Diğer	51	36,7
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Okulu	Gitmiyor	17	12,2
	Kuran kursu	2	1,4
	Anaokulu	20	14,5
	İlkokul	59	42,4
	Ortaokul	35	25,2
	Lise	6	4,3
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Sınıf	Gitmiyor veya anasınıfı	40	28,8
	1-2-3-4. sınıflar	52	37,4
	5. sınıf ve üzeri	47	33,8
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Annenin eğitim durumu	İlkokul	29	20,9
	Ortaokul	17	12,2
	Lise	34	24,5
	Üniversite	45	32,4
	Yüksek lisans-doktora	14	10,0
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Babanın eğitim durumu	İlkokul	15	10,8
	Ortaokul	19	13,7
	Lise	28	20,1
	Üniversite	61	43,9
	Yüksek lisans-doktora	16	11,5
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Gelir	Düşük	10	7,2
	Orta	117	84,2
	Yüksek	12	8,6
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Annenin mesleği	Ev hanımı	83	59,7
	Öğretmen	22	15,8
	Diğer	34	24,5
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>
Babanın mesleği	İşçi	21	15,1
	Kamu çalışanı	29	20,9
	Öğretmen	12	8,6
	Özel sektör	22	15,8
	Sağlık çalışanı	14	10,1
	Serbest meslek	41	29,5
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>

Tablo 5'e göre katılımcıların yarısından fazlası erkektir (%59; n=82). %41'i ise kızdır (n=57). Katılımcıların çoğunlukla 6-10 yaş aralığında olduğu (%56,8; n=79) saptanmıştır. %23,7'si (n=33) 0-5 yaş, %19,5'u (n=27) ise 11-17 yaşlar arasındadır. Katılımcıların doğum yıllarının ağırlıklı olarak 2014-2017 arasında olduğu (%42,5; n=59) görülmektedir. %33,8'i (n=47) 2013 ve öncesi, %23,7'si (n=33) 2018 ve sonrası doğumludur. Katılımcıların doğum yılları ile yaş aralıkları benzerlik göstermektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı (%63,3; n=88) Bartın'da doğdukları, diğerlerinin ise (%36,7; n=51) Ankara, İstanbul, Karabük, Zonguldak gibi çevre illerde doğdukları belirlenmiştir. Katılımcıların ağırlıklı olarak ilkokulda okudukları (%42,4; n=59) saptanmıştır. %25,2'si (n=35) ortaokul, %14,5'i (n=20) anaokulu, %12,2'si (n=17) okula gitmeyen, %4,3'ü (n=6) lise ve %1,4'ü (n=2) Kur'an kursuna gittikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların %28,8'i (n=40) ya okula gitmiyor ya da ana okula gitmektedir. Katılımcıların %37,4'ü (n=52) 1-2-3-4. sınıfta, %33,8'i (n=47) ise 5. sınıf ve üzerinde oldukları saptanmıştır. Çocukların anneleri (%32,4; n=45) ve babaları (%43,9; n=61) ağırlıklı olarak üniversite mezunu oldukları görülmüştür. Annelerin %24,5'u (n=34) lise, %20,9'u (n=29) ilkokul, %12,2'si (n=17) ortaokul ve %10'nu (n=14) yüksek lisans-doktora mezunudur. Babaların %20,1'i (n=28) lise, %13,7'si (n=19) ortaokul, %11,5'i (n=16) yüksek lisans-doktora, %10,8'i (n=15) ise ilkokul mezunudur. Ebeveynlerin eğitim durumları benzer olmasına rağmen annelerin ilkokul düzeyi daha yüksektir. Ailelerin gelir düzeyleri büyük oranda (%84,2; n=117) orta seviyededir. Katılımcıların %8,6'sı (n=12) yüksek ve %7,2'si ise (n=10) düşük gelir düzeyindedir. Annelerin mesleği ağırlıklı olarak ev hanımı (%59,7; n=83); %15,8'i (n=22) öğretmen, %24,5'i ise (n=34) diğer (memur, sağlık çalışanı, tekstil işçisi, aşçı gibi) mesleklerdendir. Babaların mesleği ağırlıklı olarak serbest meslek (%29,5; n=41); %20,9'u (n=29) kamu çalışanı, %15,8'i (n=22) özel sektör, %15,1'i (n=21) işçi, %10,1'i (n=14) sağlık çalışanı ve %8,6'sı (n=12) öğretmen oldukları belirlenmiştir.

Kitap ve Kütüphane ile İlgili Bulgular

Tablo 6 incelendiğinde; 'Çocuk bölümünde aranan kitaplara ulaşım sağlayıp sağlamadıkları' soruna verilen cevaplarda katılımcıların çoğunlukla aradıkları kitaba eriştikleri (%73,4; n=102) tespit edilmiştir. Katılımcıların %15,1'i (n=21) bilmiyorum, %11,5'i (n=16) hayır seçeneğini işaretlemişlerdir. 'Hangi tür kitaplara erişim sağladıkları' sorusuna verilen cevaplarda katılımcıların ağırlıklı olarak (%48,2; n=67) hikâye kitabına eriştikleri saptanmıştır. %26,6'sı (n=37) kitaba erişilemediğini; %15,1'i (n=21) 'bilmiyorum' ve %11,5'i (n=16) 'hayır' seçeneklerini işaretlemişlerdir. Katılımcıların %16,5'i (n=23) roman, %1,5 (n=2) şiir, %0,7'si (n=1) fabl ve %6,5'i (n=9) diğer tür (tarih, bilimsel, eğlenceli-aksiyon-heyecanlı gibi) kitaplara erişim sağladıkları görülmüştür. Araştırmanın birinci hipotezi için katılımcıların erişilen kitap türü ile sınıfları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 5 ve Tablo 6'ya göre ki-kare analizinde, katılımcıların eriştikleri kitap türleri ile sınıflar arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Araştırmanın hipotezi kabul edilmiştir. 'Kütüphanede yeterli sayıda çocuk kitabı var mıdır?' sorusuna verilen cevaplarda katılımcıların %69,8'i (n=97) kütüphanede çocuk kitaplarının yeterli düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %15,1'i (n=21) ise 'hayır' ve 'bilmiyorum' seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bahsedildiği üzere çocuk kitaplarının genel koleksiyona oranı %21 bulunmuştur. Halk kütüphaneleri standartlarına göre, genel koleksiyonun en az 1/3'ü çocuk kitaplarından oluşmalıdır (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). Buna göre, kütüphanenin çocuk koleksiyonu (13.833) genel

koleksiyonunu (50.521) yaklaşık olarak 1/3'ünü temsil ettiği görülmektedir. Katılımcıların en beğendiği kitabın yazarını bildikleri (%43,9; n=61) ancak en beğenilen kitabın konusunu hatırlamadıkları (%35,3; n=49) saptanmıştır.

Tablo 6.

Koleksiyon yeterliliği

Kitap ve Kütüphaneyle ilgili özellikler	Koleksiyon yeterliliği Gruplar	n	%	X ²	p
Aranılan kitaba erişme	Evet	102	73,4	14,032	0,172
	Bilmiyorum	21	15,1		
	Hayır	16	11,5		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Erişilen kitabın türü	Hikâye	67	48,2		
	Kitaba erişilemedi	37	26,6		
	Roman	23	16,5		
	Diğer	9	6,5		
	Şiir	2	1,5		
	Fabl	1	0,7		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Kütüphanede yeterli sayıda çocuk kitabının varlığı	Evet	97	69,8		
	Hayır	21	15,1		
	Bilmiyorum	21	15,1		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Beğenilen kitap yazarı	Evet	61	43,9		
	Bilmiyorum	43	30,9		
	Hayır	35	25,2		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
En beğenilen kitap konusu	Bilmiyorum	49	35,3	11,105	0,349
	Fantastik-macera	20	14,4		
	Değerler eğitimi	20	14,4		
	Masallar	19	13,7		
	Din ve tarih	16	11,4		
	Hikâye ve roman	15	10,8		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
En beğenilen yazar isimleri	Diğer	115	83,0		
	Beyza Alkoç	4	3,5		
	Şermin Yaşar	4	3,5		
	Jules Verne	3	2,5		
	Sevim Ak	3	2,5		
	Jeff Kidney	2	1,0		
	Karman Wilson	2	1,0		
	Mustafa Orakçı	2	1,0		
	Ömer Seyfettin	2	1,0		
	Varol Yaşaroğlu	2	1,0		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
En beğenilen kitabın adı	Diğer	117	84,0		
	Kral Şakir	5	4,5		
	Babamın Gözleri Kedi	3	2,5		
	Dedemin Bakkalı	3	2,5		
	Saftirik	3	2,5		
	Hâkimin Adaleti	2	1,0		
	Levent Serisi	2	1,0		
	LO	2	1,0		
	Sinderalla	2	1,0		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		

p>0.05; X²: Ki-kare testi; Yüzdelere sütunlara göre verilmiştir.

‘En beğenilen kitabın konusu nedir?’ sorusuna verilen cevaplarda katılımcıların %14,4’ü (n=20) fantastik ve macera, değerler eğitimi, %13,7’si (n=19) masallar, %11,4’ü (n=16) din ve tarih, %10,8’i (n=15) ise hikâye-roman olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sekizinci hipotezinde çocukların yaşları ile en beğenilen kitap konusu arasındaki ilişki ki-kare analiziyle incelenmiştir. Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde; 0-5 yaş olanların %45,5’si (n=15), 6-10 yaş olanların %31,6’sının (n=25) ve 11-17 yaş olanların %33,3’nun (n=9) beğendiği kitap konusunu bilmediği tespit edilmiştir. Buna göre, çocukların yaşları ile en beğendikleri kitap konusu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırmanın hipotezi kabul edilmiştir. Tablo 6’ya göre katılımcılar tarafından ‘en beğenilen yazarın isimleri’ şunlardır: Beyza Alkoç, Şermin Yaşar, Jules Verne, Sevim Ak ve diğerleridir. Katılımcılara ‘kütüphaneden en beğenilerek alınan kitabın ismi sorulduğunda’, Kral Şakir, Babamın Gözleri Kedi, Dedemin Bakkalı, Saftirik adlı çocuk kitaplarının isimleri yazılmıştır.

Tablo 7.*Kütüphane kullanımı*

Kitap ve Kütüphaneyle ilgili özellikler	Kütüphane kullanımı			
	Gruplar	n	%	X ² p
Kütüphanenin kullanım sıklığı	Bilmiyorum	4	2,9	11,248 0,188
	Her gün	4	2,9	
	Sık sık	53	38,0	
	Bazen	70	50,4	
	Hiç	8	5,8	
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>	
Ödünç alma sıklığı	Her gün	3	2,2	6,161 0,629
	Bazen	77	55,4	
	Hiç	28	20,1	
	Diğer	15	10,8	
	Bilmiyorum	16	11,5	
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>	
Ödünç sayısı	1	15	10,8	
	2	28	20,1	
	3	46	33,2	
	4	21	15,1	
	5	11	7,9	
	Hiç	18	12,9	
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>	

p>0.05; X²: Ki-kare testi; Yüzdelere sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 7’ye göre, ‘kütüphaneyi ne sıklıkla kullandıkları’ sorusuna verilen cevaplarda katılımcıların %50,4’ü (n=70) bazen, %38’i (n=53) sık sık kullandıkları, %5,8’i (n=8) kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %2,9’u (n=4) her gün kütüphaneyi kullanmaktadır. %2,9’u (n=4) ise bilmediklerini ifade etmişlerdir. ‘Hangi sıklıkla kütüphaneyi kullandıkları’ sorusuna verilen cevaplarda katılımcıların %55,4’ü (n=77) bazen ödünç kitap almaktadır. %20,1’inin (n=28) ise ödünç kitap almadıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların %2,2’si (n=3) her gün ödünç kitap alırken, %11,5’i (n=16) bilmediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %10,8’i (n=15) diğer (iki haftada bir, haftada bir, düzenli aralıklarla) seçeneğini işaretlemişlerdir. Araştırmanın ikinci hipotezinde gelir durumu ile kütüphane kullanım sıklığı arasındaki ilişkiler ki-kare ile belirlenmiştir. Tablo 5 ve Tablo 7’e göre, katılımcıların gelir düzeylerinden bağımsız büyük çoğunluğunun kütüphaneyi ‘bazen’ kullandıkları saptanmıştır.

Katılımcıların gelir durumları ile kütüphane kullanım sıklığı arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Araştırmanın hipotezi reddedilmiştir. Katılımcıların 'bir seferde kaç kitap ödünç aldıkları' sorusuna verdikleri cevaplarda %33,2'si (n=46) üç, %20,1'i (n=28) iki, %15,1'i (n=21) dört, %10,8'i (n=15) bir ve %7,9'u (n=11) beş tane kitap ödünç aldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %12,9'u (n=18) ise, ödünç almadıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre, kütüphanenin istatistiksel verileri ile karşılaştırıldığında okul dönemi çocukların kütüphaneden çoğunlukla bazen veya sıklıkla ödünç kitap aldıkları görülmektedir. Araştırmanın üçüncü hipotezi için katılımcıların gelir durumu ile ödünç alma sıklığı arasındaki ilişki ki-kare analiziyle belirlenmiştir. Katılımcıların gelir düzeyinden bağımsız çoğunluğunun (%66,7; n=8) kütüphaneden bazen kitap ödünç aldıkları belirlenmiştir. Tablo 5 ve Tablo 7'e göre, katılımcıların gelir durumları ile kütüphaneden ödünç alma sıklığı arasında anlamlı ilişkinin olmadığı görülmüştür. Araştırma hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 8.

Okuma alışkanlığı

Kitap ve Kütüphaneyle ilgili özellikler	Okuma alışkanlığı Gruplar	n	%	X ²	p
Okuma alışkanlığına olumlu etkisi	Aile	68	48,9	4,970	0,420
	Çevre	17	12,2		
	Okul	28	20,2		
	Halk kütüphanesi	15	10,8		
	Oyun	9	6,5		
	TV, sosyal medya	2	1,4		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Okuma alışkanlığına kütüphanenin etkisi	Evet	88	63,3	1,381	0,926
	Hayır	21	15,1		
	Bilmiyorum	30	21,6		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Okuma alışkanlığına etki eden kitap türü	Roman	44	31,7	1,381	0,926
	Hikâye	59	42,4		
	Şiir	4	2,9		
	Fabl	5	3,6		
	Masal	10	7,2		
	Maceracı	17	12,2		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Kitabın dış görüntüsünün önemli olma durumu	Evet	86	61,9	7,282	0,506
	Hayır	37	26,6		
	Bilmiyorum	16	11,5		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Kitabın konu ve yazarını kendi seçme durumu	Evet	105	75,5	7,282	0,506
	Hayır	15	10,8		
	Bilmiyorum	19	13,7		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Yaşa uygun ve sevdiği kitabı seçme durumu	Evet	122	87,8	7,282	0,506
	Hayır	8	5,8		
	Bilmiyorum	9	6,4		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
Çocuk bölümünden alınan/okunan kitapların okuma alışkanlığı kazandırma durumu	Evet	114	82,0	7,282	0,506
	Hayır	6	4,3		
	Bilmiyorum	19	13,7		
	<i>Toplam</i>	139	100,0		
	Evet	107	77,0		

Kütüphanede kitap okumak bazı becerileri kazanmamda yardımcı oldu	Hayır	9	6,5		
	Bilmiyorum	23	16,5		
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>		
Kazanılan beceriler	Bilmiyorum	3	2,2	21,852	0,016*
	Bilgi okuryazarlığı	112	80,6		
	Oyun okuryazarlığı	14	10,0		
	Multimedya okuryazarlığı	5	3,6		
	Dijital okuryazarlığı	2	1,4		
	Bilgisayar ve motor becerileri	3	2,2		
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>		
Kütüphanenin okumayı sevdirmeye durumu	Evet	112	80,6		
	Hayır	8	5,8		
	Bilmiyorum	19	13,6		
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>		
Kütüphanecilerin okuma alışkanlığına etkisi	Evet	102	73,4		
	Hayır	10	7,2		
	Bilmiyorum	27	19,4		
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>		
Ödünç alınan kitabı tercih etme nedeni	Bilmiyorum	1	0,7		
	Yazarı	14	10		
	Resimleri	24	17,3		
	Konu ve içeriği	91	65,5		
	Cildi ve kalitesi	1	0,7		
	Popüler olması	4	2,9		
	Diğer	4	2,9		
	<i>Toplam</i>	<i>139</i>	<i>100,0</i>		

p>0.05; *p<0.05; X²: Ki-kare testi; Yüzdeler sütunlara göre verilmiştir.

Tablo 8 verilerine göre, katılımcılara ‘Okuma alışkanlığı kazanmanızda hangisinin olumlu etkisi vardır?’ sorusu sorulmuştur. Katılımcılarda %48,9’nun (n=68) ailenin okuma alışkanlığı kazanmasına olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %20,2’si (n=28) okul, %12,2’si (n=17) çevre, %10,8’i (n=15) halk kütüphanesi, %6,5’i (n=9) oyun, %1,4’ü (n=2) TV ve sosyal medyanın etkili olduğunu belirtmişlerdir. Aile ve okulun okuma alışkanlığı kazanılmasında olumlu etkisinin olduğu bulunmuştur. Buna karşın oyun, TV ve sosyal medyanın daha az etkili olduğu görülmüştür. Katılımcılara ‘BİHK okuma alışkanlığı kazanılmasında etkisinin olup olmadığı’ sorulduğunda verilen cevaplarda %63,3’ü (n=88) evet ve %15,1’i hayır seçeneklerini işaretlemişlerdir. Katılımcıların %21,6’sı (n=30) bilmediklerini ifade etmişlerdir. Buna göre, BİHK’nin çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında olumlu etki ve katkısının olduğu görülmektedir. Katılımcılara ‘Okuma alışkanlığı kazanmanızda en fazla hangi tür kitapların etkisi olmuştur?’ sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %42,4’ü (n=59) hikâye, %31,7’si (n=44) roman, %12,2’si (n=17) macera, %7,2’si (n=10) masal türündeki kitapların okuma alışkanlığına etki ettiği görülmektedir. Katılımcıların %3,6’sı (n=5) fabl ve %2,9’u (n=4) şiir türünde olan kitapların daha az etkili olduğu saptanmıştır. Araştırmanın dördüncü ve beşinci hipotezlerinde cinsiyet ile okuma alışkanlığına etki eden unsurlar ve okuma alışkanlığına etki eden kitap türleri arasındaki anlamlılık ilişkisi incelenmiştir. Tablo 5 ve Tablo 8 incelendiğinde; erkek ve kızlarda büyük çoğunluğunun okuma alışkanlığına ailenin etki ettiği belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetleri ile okuma alışkanlığını etkileyen unsurlar arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırma hipotezi kabul edilmiştir. Yine erkek ve kızlarda büyük çoğunluğunun okuma alışkanlığına etki eden kitap türünün hikâye olduğu

belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyetleri ile okuma alışkanlığını etkileyen kitap türü arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırmanın hipotezi kabul edilmiştir. Katılımcılara 'kitabın dış kapağı ve iç görüntüsünün önemli olup olmadığı' sorulmuştur. %61,9'u (n=86) evet, %26,6'sı (n=37) hayır ve %11,5'i (n=16) bilmiyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna göre, katılımcıların ağırlıklı olarak kitabın dış ve iç görünümünün önemli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların 'ödünç alınan kitabın konu ve yazarını kendilerinin seçip seçmedikleri' ile ilgili soruda %75,5'i (n=105) evet, %10,8'i (n=15) hayır ve %13,7'si (n=19) bilmiyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı ödünç aldıkları kitabın konu ve yazarını kendilerinin seçtikleri saptanmıştır. Katılımcıların küçük bir kısmı yaşının küçük olması ve okuma bilmemesi sebebiyle ebeveynleri tarafından kitabın seçimi yapıldığı görülmüştür.

Aynı tabloya göre, katılımcıların 'yaşıma uygun ve sevdiğim kitapları seçerim' durumları değerlendirildiğinde büyük bir çoğunluğunun (%87,8; n=122) evet seçeneğini işaretledikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların %5,8'i (n=8) hayır ve %6,4'ü (n=9) bilmiyorum ifadesini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu çocuk bölümünden alınan kitapların okuma alışkanlığı kazandırdığını (%82; n=114) ifade etmişlerdir. Katılımcıların %13,7'si (n=19) bilmiyorum ve %4,3'ü (n=6) hayır seçeneklerini işaretlemişlerdir. Araştırmanın altıncı hipotezinde kütüphanenin okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile ödünç alma sıklığı arasındaki ilişkiler ki-kare analizi ile incelenmiştir. Tablo 7 ve Tablo 8 incelendiğinde; kütüphanenin okuma alışkanlığı kazandırdığını düşünenler ile kütüphanenin okuma alışkanlığı kazandırmadığını düşünenlerin çoğunluğu kütüphaneden bazen ve hiç kitap ödünç almadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların kütüphanenin okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile kütüphaneden ödünç alma sıklığı arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Araştırmanın hipotezi reddedilmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%77; n=107) tarafından 'BİHK'nde kitap okumanın bazı beceriler kazanmamda çok yardımcı olduğu' ile ilgili ifadeye evet demişlerdir. Katılımcıların %6,5'i (n=9) hayır ve %16,5'i (n=23) bilmiyorum seçeneğini işaretledikleri tespit edilmiştir. Katılımcılara 'kazanılan becerilerin hangileri olduğu' sorulduğunda verilen cevaplarda ağırlıklı olarak (%80,6; n=112) bilgi okuryazarlığı becerisini belirtmişlerdir. Katılımcıların %10'unu (n=14) oyun okuryazarlığı; diğerleri sırasıyla multimedya (%3,6; n=5), bilgisayar ve motor becerileri (%2,2; n=3) ile dijital okuryazarlığını (%1,4; n=2) belirtmişlerdir. Kalan %2,2'si ise (n=3) bilmediğini ifade etmiştir. Araştırmanın yedinci hipotezinde çocuk bölümünden alınan kitapların okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile kazanılan beceriler arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 8'e göre 'evet', 'hayır' ve 'bilmiyorum' diyen katılımcıların ağırlıklı olarak bilgi okuryazarlığı becerisini kazandığı belirlenmiştir. Katılımcıların çocuk bölümünden alınan kitapların okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile kazanılan beceriler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür ($X^2: 21.852; p=0.016<0.05$). Araştırmanın hipotezi kabul edilmiştir.

Katılımcılara 'BİHK size okumayı sevdirdi mi?' sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğunluğuna (%80,6; n=112) göre, BİHK kendilerine okumayı sevdirdiği belirlenmiştir. Katılımcıların %13,6'sı (n=19) bilmiyorum ve %5,8'i (n=8) hayır demişlerdir. 'Okuma alışkanlığı kazanmalarında kütüphanecilerin etkisi var mıdır?' sorusuna karşın katılımcıların büyük bir kısmının (%73,4; n=102) okuma alışkanlığı kazanmasında kütüphanecilerin olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %19,4'ü (n=27) bilmiyorum ve %7,2'si (n=10)

hayır seçeneğini işaretlemişlerdir. Katılımcılara 'ödünç alınan kitabı tercih etmelerinde en önemli etken hangisinin olduğu' sorusuna verilen cevaplarda %65,5'i (n=91) konu ve içeriği, %17,3'ü (n=24) resimleri, %14'ü (n=10) yazarının en önemli etken olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kitabın popüler olması (%2,9; n=4), cildi ve kalitesi (%0,7; n=1), diğer (%2,9; n=4) unsurların (hem konu hem yazarı hem konu hem resimleri) önemli olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların çok az bir kısmı da (%0,7; n=1) bilmiyorum seçeneğini işaretledikleri tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, şu şekilde maddeler hâlinde özetlenebilir:

- BİHK genel kullanıcılarının %77'si yetişkin, %23'ü ise çocuk kullanıcılarıdır.
- Çocuk bölümünün kullanıcıları bebeklik dönemi, okul dönemi ve genç çocuk dönemi olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Çocuk kullanıcıları ise ağırlıklı olarak ilkököl ve ortaokul dönemi çocuklarından oluşmaktadır.
- Ankete katılanların cinsiyet dağılımı %59'u erkek, %41'i kızdır.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu 6-10 yaş aralığındadır (%56,8). Katılımcıların %23,7'si 0-5 yaş ve %19,5'i ise 11-17 yaş arasındadır.
- Okul döneminde olan çocuklar diğerlerine oranla ödünç verme hizmetinden daha fazla yararlanmaktadır.
- BİHK çocuk kitaplarının genel koleksiyona oranı %21 olarak bulunmuştur. Halk kütüphaneleri standartlarına göre, koleksiyonun en az 1/3'ü çocuklara yönelik materyalden oluşmalıdır (Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2012). Kütüphanenin çocuk koleksiyonu (13.833) toplam koleksiyona (50.521) oran itibarıyla hemen hemen yaklaşık 1/3'ünü oluşturduğunu söylemek mümkündür.
- Kütüphane koleksiyonunda ağırlıklı olarak edebiyat, retorik ve toplum bilimleri ile ilgili yayınlar bulunmaktadır.
- BİHK çocuk kullanıcılarının yarısından fazlası Bartın ili ve çevresi (Batı Karadeniz), diğerleri ise Ankara ve İstanbul vb. illerendir.
- Ebeveynlerin eğitim düzeyleri büyük çoğunlukla üniversite mezunu olduğu saptanmıştır. Bunu sırasıyla lise, ortaokul ve lisansüstü eğitim düzeyleri izlemektedir. Annelerin %20,9'u, babaların ise %10,8'i ilkököl mezunu olduğu belirlenmiştir.
- Ebeveynlerin mesleki kariyerleri incelendiğinde annelerin yarısından fazlası ev hanımı, babalar ise serbest meslekle ilgilendiği gözlenmektedir.
- Ebeveynlerin gelir düzeyleri orta seviyede olduğu saptanmıştır.
- BİHK çocuk koleksiyonu katılımcılar tarafından yeterli bulunmuştur.
- Çocuklar, kütüphaneyi 'bazen' ve 'sık sık' kullanma eğilimi göstermektedir.
- Çocukların en çok beğendikleri kitabın isimleri sırasıyla şöyledir: Kral Şakir, Babamın Gözleri Kedi, Dedemin Bakkalı, Saftirik, Hâkimin Adaleti, Levent Serisi, LO ve Sindirella.

- Katılımcıların %35,3'ünün kitabın konusu ile ilgili görüşleri bilinmemektedir. Ancak en beğenilen çocuk kitapları *fantastik-macera, hikâye ve değerler eğitimi, masallar, doğa ve tarih, hikâye ve roman* gibi konulu kitaplardır.
- Katılımcılar tarafından en beğenilen yazar isimleri şunlardır: Beyza Alkoç, Şermin Yaşar, Jules Verne, Sevim Ak, Jeff Kinney, Karman Wilson, Mustafa Orakçı, Ömer Seyfettin ve Varol Yaşaroğlu.
- Katılımcılar tarafından çoğunlukla hikâye, roman ve masal türü kitaplar ödünç alınmaktadır.
- Katılımcıların büyük bir kısmı kütüphaneden 'bazen' ödünç kitap almaktadır.
- Katılımcılar kütüphaneden bir seferde ortalama 3 kitap ödünç almaktadır.
- Katılımcılar tarafından kütüphaneden ödünç alınan kitapların kendilerine okuma alışkanlığı kazandırdığı ifade edilmektedir.
- Katılımcıların kitap okuma ile bilgi okuryazarlığı başta olmak üzere oyun okuryazarlığı ve multimedya okuryazarlığı gibi becerileri kazandıkları gözlenmektedir.
- Halk kütüphaneleri çocuklara okuma alışkanlığının kazandırılmasını sağlayan toplumsal kurumlardır. Bu konuda BİHK, çeşitli etkinlikler ve faaliyetler (*okuma saati, yazar-okur buluşması, masal anlatma, şiir dinletisi, oyun oynama vb.*) düzenlemektedir.
- Katılımcıların yaş gruplarına bağlı olarak kitabın konu ve içeriği, bol resimli oluşu (*özellikle okul öncesi dönem için*), yazarı, popülerlik, cildi ve baskı kalitesi gibi özellikler kitap seçimlerinde etkilidir.
- Katılımcıların okudukları sınıf ve yaş gruplarına göre kitap türü ve konu seçimlerinin farklılaşmadığı görülmektedir. Ancak özellikle okul döneminde olan çocuklar kitap seçimlerini kendileri yapmaktadırlar.

Tartışma

Çocuk kitapları çocuğun bebeklik döneminden itibaren zihinsel, bilişsel, ruhsal, kişisel ve duygusal gelişimini desteklemektedir. Bunun yanı sıra eğitimsel, dilsel, sanatsal, estetik ve manevi değerler gelişimine de katkısı vardır. İçeriği nitelikli ve iyi kurgulu, resimli, metin-görsel uyumlu ve kaliteli çocuk kitapları, çocukların eğlenceli ve zevkli zaman geçirmesini sağlamakla birlikte tüm gelişim alanlarını da olumlu yönde desteklediği bilinmektedir (Balat Uyanık vd., 2017, s. 424). Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığının kazandırılması ancak kitap ve çocuk kütüphanesi ile tanışmasıyla oluşmaktadır. Bilimsel anlamda bu görüşü destekleyen pek çok çalışma vardır. Balat Uyanık ve arkadaşlarının (2017) ortak araştırmasında, resimli kitapların okul öncesi dönem çocuklarının eğitim-öğretim faaliyetlerine yardımcı olduğu, temel kavramları öğrenme, bilgi edinmeyi sağladığı konusuna dikkat çekilmektedir. Çer'in (2020) çalışmasında, çocukların yaşına ve düzeyine uygun kelime öğrenme ve kavram dağarcığını geliştirmelerinde çocuk kitaplarının önemine değinilmektedir. Aydın ve Öksüz (2021) tarafından yapılan çalışmada, çocuklara küçük yaşlardan itibaren iyi davranışlar kazandırılmasında kitabın önemine değinilmektedir.

Ebeveynler ile öğretmenler çocukların düzeylerine uygun şekilde onların bedensel, zihinsel, bilişsel, kişisel, ruhsal ve sosyal gelişimlerini sağlayacak şekilde sürekli kitaplarla

desteklemelidirler. Çocuklar için ebeveynler, öğretmenler ve akranlar model olan kişilerdir. Evde ebeveynini kitap, gazete veya dergi okurken, okulda arkadaşını hikâye veya masal anlatırken gören çocuk bundan etkilenmektedir (Bayram Turgut, 2009).

Her yaşa uygun çocuk kitabı vardır. Örneğin 1-5 yaş çocukları için az yazılı, bol resimli, ABC kitapları, hikayeler ve masallar önemlidir. 6-7 yaş çocukları doğa, hayvan ve çocuk konulu, bol resimli kısa hikâye kitaplarından zevk almaktadırlar. 8 yaş çocukları okumayı öğrendiklerinden doğa, bilim, sanat, insan yaşamı, gezi, heyecanlı, macera gibi farklı konularda ilgilerini çeken kitapları okumaktadırlar (Bayram Turgut, 2009). Benzer bir çalışmada (Can vd., 2022, s. 240), çocukların sevdiği kitapların, mizahi-eğlenceli ögeler içeren resimli kitaplar olduğu belirtilmektedir. Çocukların, resimleri belirsiz ve kurgusu durağan olan kitapları daha az tercih ettikleri ifade edilmektedir.

Yılmaz'ın (2008) çalışmasında, okul öncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerine vurgu yapılmaktadır. Erken çocukluk döneminde kitapla tanışma, okuma, kitaba erişim sağlama ve kaliteli eğitim programlarının çocuk kütüphaneleri ile halk kütüphanelerinin çocuk bölümlerinde verilmesinin önemine dikkat çekilmektedir. Yıldırım ve Dinç (2017) tarafından yapılan çalışmada, ülkemizde popüler çocuk kitaplarının metin tasarımı, düzenleme, yazar-kitap ilişkisi, dil ve anlatım, konu, yazım, metin planı ve resimlendirme bilgileri açısından değerlendirilmektedir. En çok okunan kitaplar; Küçük Kara Balık, Küçük Prens, Son Ada'nın Çocukları, Çok Hayal Kuran Çocuk, Sakız Sardunya adlı eserler olarak belirlenmiştir.

Güneş'in (2021) araştırmasında, okul öncesi dönem çocukları için kütüphane hizmetleri modeli geliştirmeye çalışmıştır. Kütüphanelerde sunulan hizmetlerin çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dil ve motor gelişimlerini sağlayıcı eğitimler, etkinlikler ve deneyim atölyeleri gibi uygulamaları içermelidir. Kalemci'nin (2017) araştırmasında, çocuk kütüphanelerinde derme geliştirme konusu ele alınmıştır. Bu çalışmada çocuğun severek okuduğu kitapların okuma alışkanlığının edinmesinde oldukça etkili olduğu belirtilmektedir. J. K. Rowling tarafından yazılan *Harry Potter* adlı kitap serisinde olduğu gibi, çocuğun hayal dünyasını geliştiren, fantastik, keyif verici, macera dolu, dil ve anlatımı uygun bir kitabın seçimi; yeterli ve başarılı kitaba erişebilmek anlamına gelmektedir. Sayer (2007) çalışmasında, çocuk kütüphanelerinde elektronik çocuk yayınlarının giderek artmakta olduğuna dikkat çekilmektedir. Çalışmada ayrıca elektronik çocuk yayın türleri, elektronik yayınların nitelikleri, bu yayınların önemi ve gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Eserde, elektronik çocuk yayınlarından Kral Arthur, Masal Orman Ben Büyükm, Goddy Two Schoes isimli elektronik kitaplar; Elektronik Bilim Çocuk Dergisi, Afacan Çocuk Dergisi, Çocukça gibi web sitesi örneklerine yer verilmektedir.

Rankin ve Brock'un *Library Services for Children and Young People* (2012) adlı kitabında, 6-18 yaş arası çocuklar için kütüphane hizmetlerinin bir vizyon taslağı oluşturulmuştur. Çalışmada yerel yönetimler, okullar ve çocuk kütüphaneleri ekseninde oluşturulacak çocuk ve genç yetişkin kütüphane hizmetleri için politikalar, iş birliği, teknolojik araçların etkileşimli kullanımı, bina tasarımı, çocuk oyun alanları gibi konular üzerine bilgiler verilmektedir. Xu ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada, Çin'deki çocuk kütüphanelerinde çocuklar için fotoğrafçılık, çizim, resim, röportaj, sohbet etme, kitap okuma-ev ortamı yaratma, akran iletişimi gibi konuları çerçevesinde sunulan hizmetlerle ilgili bilgiler verilmektedir.

Wegmann ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında, *The Sonoma State University Library*'de (Sonoma Eyalet Üniversitesi Kütüphanesi) çocuk kitapları koleksiyonunun gelişimi için kütüphaneci, eğitmen-öğrenci iletişimi ve iş birliği önemine değinilmektedir. Salem'in (2022) çalışmasında, üniversite kütüphanelerinde çocuk kitaplarının da bulunmasına dikkat çekilmektedir. Şeker ve Çam (2021) çalışmalarında, erken dönem çocuklar için tasarlanan hikâye kitaplarının dış kapağının çizimli olması, 14-20 puntolu, metin-dil ahenginin olması ve arkadaşlık, öz yeterlilik, sevgi, dostluk kavramlarının yer alması önemli olduğunu belirtmektedirler. Öztürk Karakoç ve Destegüloğlu (2022) çalışmalarında, çocuk kitaplarındaki kahraman ve karakterlerin özelinde kültürel aktarım üzerine kültürel öğeler incelenmiştir. Bu kültürel öğeler; günlük yaşam, iletişim, sosyal yaşam, edebiyat, sanat ve müzik, değerler, etik ve eğitim, gelenekler, folklor, coğrafya ve mekânlardır. Ayrıca çocuk kütüphanelerinde kütüphanecilerin resimli çocuk kitabı seçimlerinde 'görelilik' ve 'gerçeklik' ilkesine önem verdikleri bilinmektedir. Kütüphanelerde çocuk kitapları ile ilgili en çok masal anlatımı, öyküleme, drama gibi etkinlikler yapıldığı belirtilmektedir (Hakkoymaz ve Tanju Aslışen, 2022, s. 1547).

Araştırmamızda, resimli, masal, hikâye, macera, heyecan verici, eğlendirici ve eğitici çocuk kitaplarının çocuklar tarafından tercih edildiği ve ödünç alınan bu kitapların öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirerek okuma alışkanlıklarını kazandırmada etkili olduğu görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda, araştırmanın temel hipotezi olan "*Bartın İl Halk Kütüphanesi çocuk bölümünden alınan çocuk kitaplarının çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olduğu*" hipotezi desteklenmiştir. Belirlenen sekiz alt hipotezin gerçekleşme durumu incelendiğinde, beş hipotezin kabul edildiği, üç hipotezin ise reddedildiği tespit edilmiştir. Hipotezlerin gerçekleşme durumları şu şekilde özetlenebilir:

Araştırmanın birinci alt hipotezi '*katılımcıların erişilen kitap türü seçimleri ile sınıfları arasında anlamlı fark olmadığı*' kabul edilmiştir. İkinci alt hipotezi '*katılımcıların gelir durumları ile kütüphane kullanım sıklıkları arasında anlamlı fark olduğu*' reddedilmiştir. Üçüncü alt hipotezi '*katılımcıların gelir durumları ile ödünç alma sıklıkları arasında anlamlı ilişki var*' reddedilmiştir. Dördüncü alt hipotezi '*katılımcıların cinsiyetleri ile okuma alışkanlığına etki eden unsurlar arasında anlamlı ilişki yok*' kabul edilmiştir. Beşinci alt hipotezi '*katılımcıların cinsiyetleri ile okuma alışkanlığına etki eden kitap türleri arasında anlamlı ilişki yok*' kabul edilmiştir. Altıncı alt hipotezi '*kütüphanenin okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile ödünç alma sıklığı arasında anlamlı fark var*' reddedilmiştir. Yedinci alt hipotezi '*çocuk bölümünden ödünç alınan kitapların okuma alışkanlığı kazandırma durumu ile kazanılan beceriler arasında anlamlı ilişki var*' kabul edilmiştir. Sekizince alt hipotezi '*çocukların yaşları ile en beğenilen kitap konusu arasında anlamlı ilişki yok*' kabul edilmiştir. Bu bulgular, BİHK çocuk bölümünün çocukların okuma alışkanlığı kazandırmada ve bilgi okuryazarlığı gibi becerileri geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, gelir durumu gibi bazı demografik ve kullanım faktörlerinin kütüphane kullanımı ve ödünç alma sıklığı üzerinde sınırlı etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlar, kütüphane hizmetlerinin planlanması ve çocuk kitap koleksiyonlarının çeşitlendirilmesi açısından önemli bilgiler sunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda hem hipotezi hem de araştırma sorularını destekleyen veriler elde edilmiştir. Katılımcıların *‘ödünc aldıkları kitap türleri ile sınıflar arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı’* ve *‘çocukların yaşları ile beğendikleri kitap konusu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı’* sonuçlarına ulaşılmıştır. Buna göre, katılımcıların eğitim ve yaş grubu ilerledikçe onların kitap, yazar ve konu seçimlerinin farklılaşmadığı görülmektedir. Buna karşılık katılımcıların yaşlarına bağlı olarak kitabın konusu ve içeriği, bol resimli oluşu (*özellikle bebeklik ve okul öncesi dönem için*), yazarı, popülerlik, cildi ve baskı kalitesi gibi özellikler seçimlerinde etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca katılımcılar için hem kitabın *konusu-resimli olması* hem de *yazar-konu ilişkisi* de onların kitap seçimlerinde etkin bir faktör olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların okudukları sınıf ve yaş gruplarına bağlı olarak kitap ve konu seçimleri de farklılaşmadığı görülmüştür. Ancak özellikle okul döneminde olan çocuklar kitap seçimlerini kendileri yapmakta olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonucunda çocuklara okuma alışkanlığının kazandırılmasında başta ebeveynler olmak üzere okul, çevre ve kütüphanenin katkı ve etkisinin olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda katılımcıların kitabın tasarım ve görüntüsü ile ilgilendiği ve kitap seçimleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu ödünç aldıkları kitapları kendileri seçmektedir; aynı zamanda ebeveynler ve kütüphanecilerin de kitap tavsiyelerine uymaktadırlar.

BİHK, Bartın ve çevre bölgedeki çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmasında etkisi vardır. Kütüphane, çocuklara özellikle erken dönemde okuma sevgisi ve alışkanlık edinme konusunda çeşitli etkinlikler ve faaliyetler (okuma saati, şiir dinletisi, okur-yazar buluşması, resim yapma, masal-dram anlatımı gibi) düzenlemektedir. Görüldüğü üzere kütüphanecilerin çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmasında ebeveynler kadar etkili rol oynayan kişilerdir. Halk kütüphanelerinin çocuklara kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı ile bilgi okuryazarlık gibi bazı okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasının yaşam boyu öğrenme sürecine rolü ve katkısı yadsınamaz. Nitekim Bartın ilinde yapılan araştırmada, çocukların resimli, macera, bilim-kurgu, kişisel gelişim, eğitici, doğa, masalımsı kitaplar daha çok ilgisini çektiği belirlenmiştir. Halk ve çocuk kütüphanelerinde çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun dikkat-ilgi çekici, resimli, kaliteli, okunaklı, eğlenceli, öğretici, farklı formatlarda (*basılı, görsel, dijital, 3 boyutlu, hareketli, vb.*) çocuk kitapları ve çeşitli materyallerden oluşan çocuk koleksiyonunu geliştirmelidirler.

Araştırma kapsamında çocuk kitaplarının daha eğlendirici-keyifli, zihinsel-ruhsal-kişisel sağlığı geliştirici, öğretici, bilinçlendirici özellikleri barındırması beklenilir. Halk ve çocuk kütüphanelerinde *-çocuk kütüphanecisi-* unvanlı personelin istihdam edilmesi sağlanmalıdır. Elde edilen bulgular, çocuk kütüphanecilerinin yalnızca bilgi ve belge yönetimi alanında değil, aynı zamanda çocuk gelişimi, psikolojisi, çocuk edebiyatı ve yayıncılığı konularında da bilgi sahibi olmalarının, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamada ve koleksiyonları etkili şekilde yönetmede gerekli olduğunu göstermektedir. Çocuk kütüphanecilerinin mesleki eğitimleri ve kişisel gelişimleri desteklenmelidir. Bu kütüphanecilerin hizmet içi, sürekli ve mesleki eğitimlerle nitelikleri, verimlilik ve isteklendirme arttırılmalıdır.

Araştırmanın çocuk kitapları ve okuma alışkanlığı konulu yeni araştırmalar için rehber niteliği taşıyacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada BİHK başta olmak üzere diğer halk ve çocuk kütüphaneleri için çocukların en beğendiği, ilgi duyduğu ve tercih ettiği konularda çocuk kitaplarının seçimi, sağlanması ve koleksiyon geliştirilmesine dikkat çekilmektedir.

İzinler

Etik Kurul İzni

Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (27.04.2023 tarih ve 09 numaralı toplantıda 2023-SBB-0234 numaralı başvurusunda) etik onay ve yazılı izin alınmıştır.

Yazarlık Katkısı

Huriye Çolaklar: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme, Finansman Sağlama

Sezen Kaya: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Toplama, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme, Finansman Sağlama

Kaynakça

- Akaroğlu, G. ve Kuduz, B. (2022). Çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin 3-4 yaş çocukları için çocuğa uygunluk ilkesi doğrultusunda seçtikleri kitapların seçilen yaş grubu tarafından değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (90), 247-265. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosekev/issue/71356/1147113>
- Akman, İ. ve Akman, N. (2017). Çocuk ve gençlerde okuma alışkanlığı sorunu: Okul kütüphanelerinin işlevselliğine bir bakış. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(2), 281-285. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48648/618481>
- Arifoğlu, G. ve Kaptan, A. Y. (2019). Okul öncesine yönelik hareketli masal kitapları illüstrasyonlarının tasarımı ve bir masal kitabı uygulaması. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(1), 15–39. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14820>
- Aslan, C. (2006). *Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=XhD1FKegeEtr2CsTG8LBmQ&no=AF3p1kPH4IW6Gegph4M-bw>
- Aydın, İ. ve Öksüz, A. (2021). Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 579–619. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1036589>
- Aydın, İ. ve Uzun, M. (2020). Çocuk kitaplarının taşınması gereken özellikler: Cemil Kavukçu'nun 'Bir öykü yazalım mı?' ve 'Masal anlatma oyunu' adlı eserlerine eleştirel bir bakış. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (7), 315–340. <https://doi.org/10.29000/rumelide.808713>
- Ayyıldız, M., Bozkurt, Ü. ve Canlı, S. (2006). Okuma kültürü üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(169), 1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470208>

- Balat Uyanık, G., Kılıç, Z., Değirmenci, Ş. ve Ünsal Özge, F. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarında yer alan temel kavramların incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 424-441. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.319461>
- Bartın İl Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü (2024, 16 Mart). <https://www.facebook.com/bartinkutuphanesi>
- Bayram Turgut, Z. (2009). *Resimli çocuk kitaplarının okuma alışkanlığı üzerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi. <https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/TEZ/45666.pdf>
- Bütün Ayhan, A., Yılmaz, Y., Gönen, M., Veziroğlu Çelik, M., Bayraktar, A., Kolaç, E., Işıkoğlu Erdoğan, N., Beyazıt, U. ve Pembecioğlu, E. N. (2018). *Çocuk edebiyatı ve medya*. (Ed.) S. Erdoğan ve M. Ören. Anadolu Üniversitesi. <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/CGE205U/ebook/CGE205U-16V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf>
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26124/275190>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. bs.). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Demirel, F. ve Kılıç, E. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (20. bs.). Pegem Akademi.
- Can, B., Kılınççı, E. ve Şeker, P. T. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının resimli öykü kitapları ile ilgili tercihleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 11(1), 240-252. <https://doi.org/10.30703/cije.1022598>
- Çer, E. (2020). Kavram dağarcığının geliştirilmesinde düzeye uygun bir çocuk kitabının etkisi: Bir uygulama örneği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1071-1093. <https://doi.org/10.16916/aded.729934>
- Çınar, İ. (2009). Çocuk kitaplarında bulunması gereken bazı özellikler. *Eğitim Dergisi*, (22). <http://www.egitirim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocukedebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarında-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler>
- Çolaklar, H. (2019). Bartın İl Halk Kütüphanesindeki okul öncesi dönem çocuk kitaplarının dış yapı ölçütleri: Yazım, dil, biçim ve içerik özelliklerine göre değerlendirilmesi. *Bilgi Yönetimi Dergisi*, 2(2), 15-168. doi: 10.33721/by.643555
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve içyapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27. <https://doi.org/10.17860/efd.85381>
- Gül Özdil, B. ve Demir, S. (2020). Okuma tutum ve alışkanlık ölçeği geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 528-547. <https://doi.org/10.35675/befdergi.666071>
- Güneş, A. ve Güneş, F. (2017). Bilişsel gelişim dönemleri ve çocuk kütüphaneleri. *Eğitim Bilim Toplum*, 15(60), 25-49. <https://acikerisim.kastamonu.edu.tr/entities/trdizin/f831d9a3-5dd9-45b2-9e08-68c369f6b660/full>

- Güneş, S. (2021). *Çocuk kütüphanelerinde okul öncesi dönem için hizmet modeli* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi. https://www.academia.edu/79360115/%C3%87ocuk_K%C3%BCt%C3%BCphanelerin_de_Okul_%C3%96ncesi_D%C3%B6nem_I%C3%A7in_Hizmet_Modeli
- Güneş, L. C., Durualp, E. ve Durualp, E. (2024). Ankara’da yaşayan ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 38(4), 181-204. DOI: 10.24146/tk.1444338
- Güneş, Z., Dilidüzgün, S., Sever, S., Öztürk, A. ve Adıgüzel, Ö. (Yay. haz.) (2007). *Okul öncesi dönemdeki çocuklara seslenen kitaplarda bulunması gereken özellikler*. Türk Dili ve Edebiyatı Derneği. <https://www.turkedebiyati.org/okuloncesi-kitaplarda-ozellikler.html>
- Hakkıymaz, S. ve Tanju Aslışen, E. H. (2022). Çocuk kütüphanecilerinin resimli kitap seçme kriterlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(4), 1547-1572. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/73952/1221101>
- Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği. (2012, 11 Ocak). *Resmî Gazete* (Sayı: 28170). <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/5,halkkutuphaneleriyonetmeligi-11-01-2012-resmi-gazetepdf.pdf?0>
- IFLA/UNESCO. (2004). *Halk kütüphanesi hizmeti: Gelişim IFLA/UNESCO ilkeleri* (B. Yılmaz, Çev.). Türk Kütüphaneciler Derneği.
- İnce Samur, A. (2015). Türkiye’deki ve Dünya’daki çalışmaların tanıklığında “okuma kültürü”. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi= HAYEF Journal of Education*, 11(22), 157-188. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/93197>
- The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2011). Çocuk kütüphanesi hizmetleri için ilkeler (B. Yılmaz ve S. Ekici, Çev.). *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 545–552.
- The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) Library Services to Children and Young Adults Section. (2020). *IFLA 0–18 yaş grubundaki çocuklar için kütüphane hizmetleri rehberi* (C. Rankin, Ed.; C. Polat, E. B. Eroğlu, S. Çuhadar, A. Kavak ve B. Tan, Türkçe Çev.; 2. bas., 2003 rehberinin revizyonundan çevrilmiştir). <https://repository.ifla.org/server/api/core/bitstreams/52217a94-5da2-4b9f-8db4-182bf3dec37e/content>
- Kakırman Yıldız, A. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasında rol model olarak aile. *Mavi Atlas*, (7), 95-112. <https://doi.org/10.18795/ma.94919>
- Kakırman Yıldız, A. (2017). The role of books in pre-school children’s development and the necessity of preschool libraries. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 792-802. doi:10.24289/ijsser.304382
- Kalemci, Z. (2017). *Çocuk kütüphanelerinde derme geliştirme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=_pJ42pMM5KGA4STfIR-CiQ&no=582Sv_XD7UsTC0_70avESg
- Karagözoğlu Aslıyüksek, M. (2022). Çocuk edebiyatında okuma kültürü: Resimli kitaplar üzerinden tematik bir değerlendirme. *TYB Akademi*, 12(34), 38-54. <https://www.tyb.org.tr/cocuk-edebiyatinda-okuma-kulturu-resimli-kitaplar-uzerinden-tematik-bir-degerlendirme-55815h.htm>
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama* (2. bs.). Pegem Akademik Yayıncılık.

- Kıldan, A. O. ve Bilgici, B. G. (2011). Okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin çocuk kitabı seçme ölçütlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim*, (192), 105-192. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442420>
- Kıncal, R. Y., Şahin, Ç., Köse, E., Yeşil, R., Genç, S. Z., Özerbaş, A., Özkan, H. H., Bahar, H. H. ve Özbek, R. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. [Ed.] R. Y. Kıncal, (7. bs.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 170-189. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbid/issue/54983/727462>
- Koca, E. (2015). *Okul öncesi dönemde kitap ve çocuk kitapları* (5. bs.). Çamlıca Çocuk Yayınları.
- Koç, O. (2021). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarına yönelik toplumsal bir bakış. *International European Journal of Managerial Research Dergisi (EUJMR)*, 5(9), 379-395. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2121561>
- Körükçü, Ö. (2012). Okul öncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254.
- Nas, R. (2014). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi Kitabevi.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y., ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465. <https://doi.org/10.15612/BD.2008.313>
- Okuyan, H. Y. ve Karagül, S. (2011). Okulöncesi eğitiminde kullanılan çocuk kitaplarında günlük konuşmalara ilişkin dil kullanımları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 1007-1022. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19821/212189>
- Öztürk Karakoç, B. ve Destegüloğlu, B. (2022). Çocuk kitaplarının kültürel aktarım açısından incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 214-235. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.1056023>
- Polat, C. ve Akkaya, M. A. (2018). Toplumsal kültür kurumu olarak halk kütüphaneleri: Çankırı halk kütüphanelerinin olanaklar ve hizmetler durum haritası. *DTCF Dergisi*, 58(1), 534-570. doi: 10.33171/dtcfjournal.2018.58.1.26
- Rankin, C. ve Brock, A. (2012). *Library services for children and young people: Challenges and opportunities in the digital age*. Facet Publishing.
- Salem, L. (2022). How diverse is the academic library children's picture book collection? Using diverse bookfinder's content analysis, demographic data, and historical bibliographies to analyze a picture book collection. *Collection Management*, 47(2/3), 115-135. <https://doi.org/10.1080/01462679.2021.1960668>
- Sayer, R. C. (2007). *Çocuk kütüphanelerinde elektronik yayınların kullanımı ve yaygınlaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=Qk5HFyi8lOGhFcjOvolxcg&no=oDL3CI3w3rbs_BZqSFuNGg
- Şanlıbaba, P. ve Gümüş, E. (2014). Okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Ankara Üniversitesi Kalecik Meslek Yüksekokulu örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 44-50. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/62451>

- Şeker, P. T. ve Çam, B. (2021). 2000-2020 yılları arasında erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik tasarlanmış hikâye kitaplarının iç ve dış yapı niteliklerinin incelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(35), 1161 – 1177. doi: 10.12981/mahder.935081
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Aile ve Toplum: Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 6(22), 30-39. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/197991>
- Temiz, N. ve Yılmaz, B. (2023). Çocuk kütüphanelerinde yaşam becerileri geliştirmek: Bir kütüphane programı modeli. *Türk Kütüphaneciliği*, 37(1), 51-73. <https://doi.org/10.24146/tk.1180204>
- The world of books from displays-Ideas for displays in Children's Library*. (2012, 29 Temmuz). <https://www.kodomo.go.jp/english/promotion/service/exhibition/01.html>
- Türkben, T. (2019). Çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 23(77), 363-388. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosekev/issue/71512/1150686>
- Wegmann, M., LaDuke, A., Lear, M. ve Casesa, R. H. (2021). Assessing the role of a children's collection in an academic library: A case study of collaborative collection management. *Collection Management*, 46(3/4), 257-272. doi:10.1080/01462679.2021.1887035
- Xu, J., Wang, P., Sturm, B. W. ve Wu, Y. (2020). How preschool children think about libraries: Evidence from six children's libraries in China. *Journal of Librarianship & Information Science*, 52(2), 428-440. <https://doi.org/10.1177/0961000618818887>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. E. ve Dinç, S. (2017). Türkiye’de en çok okunan çocuk kitaplarının yeterlilik analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(4), 1477-1490. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/34383/380942>
- Yılmaz, A. (2008). Okulöncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi ve başarılı bir kütüphane örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 3-20. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48934/624227>
- Yılmaz, B. (2019). *Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri Kılavuzu*. Çalışma grubu: T. Birkin... [ve başkl.]. Hiperlink.
- Yılmaz, B. (2021). Okuma kültürünü geliştirmede çocuk kütüphanelerinin dijital hizmetleri. (Ed.) M. Karagözoğlu Aslıyüksek, *Okuma Kültürü ve Kütüphaneler içinde* (ss. 283-302). Hiper yayın.
- Yılmaz, E. (2018). Halk kütüphaneleri ya da halk üniversiteleri. (Yay. haz.) H. Odabaş ve M. A. Akkaya. *Halk Kütüphaneleri: Geçmişten Geleceğe Yönelimler ve Yeni Roller içinde* (ss. 23-58). Hiper yayın.
- Yılmaz, G. A. ve Yılmaz, B. (2021). Eskişehir İl Halk Kütüphanesi dermesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin ödünç alınma üzerinde etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(3), 353-387. doi: 10.24146/tk.955105